

★ 1 Onderstreep alle werkwoorden in de zin.

- 1 Wytse houdt van bloemen.
- 2 Hij heeft een stuk van de tuin gekregen.
- 3 Daar kan hij niet meteen beginnen.
- 4 Er staan struiken en onkruid.
- 5 Wytse wil alles eruit halen.
- 6 Vandaag wordt er dus hard gewerkt.

Dit ga je leren

Je leert dat een **werkwoord** drie hoofdvormen heeft.

Dit moet je weten

De drie hoofdvormen van het werkwoord zijn:

- het **hele werkwoord** of de **infinitief** (inf.)
- de **persoonsvorm** (pv.)
- het **voltooid deelwoord** (volt. deelw.)

Ik **heb** (pv.) een paar Franse woorden **geleerd** (volt. deelw.).

Ik **wil** (pv.) later goed Frans **spreken** (inf.).

★ 2 • Onderstreep eerst de persoonsvorm.
• Omcirkel daarna het voltooid deelwoord en zet een stippellijn onder de infinitief (hele werkwoord).

- 1 Wytse heeft zijn handschoenen aangetrokken.
- 2 Hij wil eerst de brandnetels weghalen.
- 3 De brandnetels hebben stevige wortels.
- 4 Wytse moet hard trekken.
- 5 Aan het eind van de dag heeft hij zich behoorlijk uitgesloofd.

3 Schrijf de werkwoorden in het schema.

- 1 Zijn vader helpt de struiken te verwijderen.
- 2 Bijna alles is omgezaagd.
- 3 De dikste struik wil Wytse zelf doen.
- 4 De struik wordt weggesleept.
- 5 Wytse kan bijna met zijn tuintje beginnen.

	persoonsvorm	voltooid deelwoord	infinitief
1	<i>helpt</i>		<i>verwijderen</i>
2			
3			
4			
5			

★ 1 Onderstreep het meewerkend voorwerp.

- 1 Thomas geeft een schep aan Hasna.
- 2 Hij geeft het boompje aan Stefan en Ule.
- 3 Dan toont hij de plek aan de kinderen.
- 4 Nu heeft hij het aan hen uitgelegd.
- 5 Nu verzoekt hij aan Ula om het goed te onthouden.
- 6 Ule vraagt het voor de zekerheid aan Hasna.

Dit ga je leren

Je leert het **meewerkend voorwerp** herkennen in een zin.

Dit moet je weten

Het **meewerkend voorwerp** geeft antwoord op de vraag: aan wie + gezegde + onderwerp + lijdend voorwerp?

Thomas gaf **Lizzy** een groene appel.

- Wie gaf?
Thomas → onderwerp
- Wat gaf Thomas?
een groene appel → lijdend voorwerp
- Aan wie gaf Thomas een groene appel?
Lizzy → meewerkend voorwerp

★ 2 Stel eerst de vraag: aan wie? Onderstreep dan het meewerkend voorwerp.

- 1 Na een tijdje geeft Hasna Stefan de schep.
- 2 Ze meldt Thomas dat ze wil pauzeren.
- 3 Thomas belooft haar straks een lekker broodje.
- 4 Hasna vertelt Stefan hoe hij de schep vast moet houden.
- 5 Ule vraagt niemand of ze willen ruilen.

3 Voor welk meewerkend voorwerp kan het woord **aan** staan? Zet daar een kruisje voor.

- 1 Hasna stuurt Xhaar vriendin een bericht.
- 2 Ik zal je over de boomplantdag vertellen.
- 3 Thomas legde ons eerst alles uit.
- 4 Ik zal jou volgende keer vertellen hoe belangrijk bomen zijn.
- 5 Vertel iedereen hoe leuk bomen planten is.

- ★ 1 Onderstreep de persoonlijk voornaamwoorden.

- 1 Ja! Hij is echt op haar!
- 2 Heeft hij dat jullie zelf verteld?
- 3 Nee, zijn vrienden hebben het gezegd.
- 4 Daarvoor zal hij hen niet dankbaar zijn.
- 5 Ach joh, we hadden het toch wel ontdekt.
- 6 Je ziet ze toch steeds samen?

- ★ 2 Onderstreep eerst de persoonlijk voornaamwoorden. Schrijf eronder of het het onderwerp (ow), het lijdend voorwerp (lw) of het meewerkend voorwerp (mw) is.

- 1 Ze belt hem boos op.
- 2 Hij moet hun niet alles vertellen!
- 3 Dat heeft ze hem toch al vaker gezegd!
- 4 Nu weet de hele school het.
- 5 Ze ziet hen allemaal zachtjes roddelen.

- 3 Vul het goede persoonlijk voornaamwoord in.

- 1 Bas vindt zijn vriendin Samira steeds irritanter.
Hij _____ vindt *haar* _____ steeds irritanter.
- 2 Zijn vrienden raden Bas aan het uit te maken.
_____ raden _____ aan het uit te maken.
- 3 Maar Bas durft Samira niks te zeggen.
Maar _____ durft _____ niks te zeggen.
- 4 Dus krijgt Samira een briefje van Bas.
Dus krijgt _____ een briefje van _____.

Dit ga je leren

Je leert wat **persoonlijke voornaamwoorden** zijn.

Dit moet je weten

- De vetgedrukte **persoonlijke voornaamwoorden** kunnen het onderwerp van de zin zijn. De andere niet: die zijn vaak lijdend voorwerp of meewerkend voorwerp.

enkelvoud		meervoud	
ik	mij/me	wij/we	ons
jij/je	jou/je	jullie	jullie
u			
hij	hem		
zij/ze	haar	zij/ze	hen/hun/ze
het	het		

- Een persoonlijk voornaamwoord kun je altijd vervangen door een zelfstandig naamwoord of een eigennaam.

Ze stuurt **haar** een e-mail. – **Karen** stuurt **Ieke** een e-mail.

Hilde wil **de jongen** zien. – Ze wil **hem** zien.

- ★ 1 Onderstreep het woord dat een dubbele betekenis heeft.

- 1 Ik houd van mijn moeders kussen.
- 2 Geef je mij een kopje?
- 3 Het oor is warm.
- 4 Uit de box komt geluid.
- 5 Ik maak een lijstje.
- 6 De hond kauwt op een been.

- ★ 2 Onderstreep het woord dat een dubbele betekenis heeft. Schrijf de betekenissen op.

- 1 Houd je van uitjes?

*uitjes om te eten /
uitstapjes*

- 2 Dit is mijn rechterhand.

- 3 De jongen vond een ton in een bushokje.

- 4 Wie gaat als eerste afvallen?

- 3 Op welke twee manieren kun je de zin lezen? Schrijf de twee betekenissen op.

- 1 Deze week begon de training 'slachtoffers pesten'.

Deze week begon de training voor slachtoffers van pesten. / Deze week begon de training hoe je slachtoffers pest.

- 2 De groep ging goed vooruit!

- 3 De agent probeerde de man in de auto te stoppen.

- 4 Door die opstopping waren we verplicht om te rijden.

Dit ga je leren

Je leert **dubbelzinnig taalgebruik** herkennen.

Dit moet je weten

Soms kan een woord of (een deel van) een zin op twee manieren worden begrepen.

Mijn oudste zus is **gelukkig** getrouwd.

- 1 Mijn zus is getrouwd en ze is gelukkig.
- 2 Ik ben blij dat mijn zus getrouwd is: gelukkig maar!

De man droogt de hond **met de doek**.

- 1 De man heeft een doek in zijn hand waarmee hij de hond droogt.
- 2 De man droogt een hond die een doek in zijn mond heeft.